

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL FILOLOGIE

PENTRU O MONOGRAFIE ETNOFOLCLORICĂ
A ZONEI CĂVĂRAN

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

Prof. Dr. Otilia Hedeșan

DOCTORAND:

ELENA OANA ROȘCA

- REZUMAT -

TIMIȘOARA

2024

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL 1 - PREZENTAREA GEOGRAFICĂ ȘI ISTORICO-DEMOGRAFICĂ A SUBZONEI CĂVĂRAN.....	12
1.1. Cadrul geografic. Populația.....	12
1.2. Istoric.....	13
1.3. Primul Război Mondial și intelectualitatea satului bănățean.....	24
1.4. Relațiile agrare în deceniul premărgător Primului Război Mondial.....	33
CAPITOLUL 2 - AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL OGLINDIT ÎN JURNALUL UNUI ȚĂRAN DIN MÂTNICU-MARE	41
2.1. România în Al Doilea Război Mondial.....	41
2.2. Repatrierea prizonierilor români.....	44
2.3. Destinul unui țaran român.....	47
2.3.1. <i>De la plecare.....</i>	<i>52</i>
2.3.2. <i>Am pierdut libertatea.....</i>	<i>59</i>
2.3.3. <i>Patimi din închisoare.....</i>	<i>65</i>
2.3.4. <i>În pereții cei de lut.....</i>	<i>71</i>
CAPITOLUL 3 - MEMORIA ANILOR ‘40.....	81
3.1. Amintiri despre război și izvoare documentare.....	81
3.2. Deportarea germanilor	93
3.3. Deportarea romilor	99
CAPITOLUL 4 - MEMORIA COMUNITĂȚII ȘI ANII COMUNISMULUI.....	102
4.1. Cotele agricole și sărăcirea țăranilor.....	103
4.2. Colectivizarea agriculturii.....	109
4.3. Lupta împotriva chiaburilor.....	114
4.4. Colectorii.....	120
4.5. Comunismul în viziunea țaranului – mărturii	120
4.6. „Furtul” din GAC – o realitate a comunismului.....	127
4.7. Ce munceau țăranii.....	131
4.8. Amintiri despre hrană.....	139
4.8.1. Despre practicile alimentare ale comunității.....	144
4.8.2. Despre deserturile copilăriei.....	150
4.9. Femeia în comunism.....	155
CAPITOLUL 5 - ARHITECTURA LOCUINȚEI ȚĂRĂNEȘTI.....	160
5.1. Tipologia caselor tradiționale.....	162
5.2. Interiorul locuințelor.....	170
5.3. Locuința țărănească. Structuri arhitectonice și cadre ale locuirii	172
5.4. Transformările arhitecturale ale secolului XX.....	181

5.5. Cultură tradițională zonală în actualitate. Mutații semnificative.....	188
4.5.1. Fenomenul kitsch	188
4.5.2. Transformarea vechiului sat.....	193
4.5.3. Familia în satul românesc.....	195
CAPITOLUL 6 - OBICEIURILE – ACTE DE COMUNICARE.....	198
6.1. Obiceiurile calendaristice de peste an.....	200
6.1.1. Sărbătorile cu data fixă.....	201
6.1.2 Sărbători cu dată mobilă.....	210
6.2. Obiceiuri ale vieții de familie.....	218
6.2.1.Obiceiuri la naștere.....	219
6.2.2. Nunta.....	227
6.2.3. Repertoriul funebru.....	244
6.2.3.1 În ziua morții.....	246
6.2.3.2 Practici pentru împiedicarea întoarcerii mortului ca strigo....	253
6.2.3.3 Povestiri despre strigoi.....	261
6.3 Obiceiuri ocazionale.....	274
6.3.1 Descântecul.....	274
6.3.2 Mana laptelui.....	278
6.3.3. Izgonirea ploii.....	279
CONSIDERAȚII FINALE.....	286
BIBLIOGRAFIE.....	289
ANEXA I: Interviuri.....	301
ANEXA II: Documente din arhive oficiale.....	337
ANEXA III: Documente și corespondența – arhive private (memorii, jurnale, scrisori, ilustrații, poze etc.) din cele două războaie mondiale.....	358
ANEXA IV: Arhive – colecții private.....	365
ANEXA V: Nunta.....	383
ANEXA VI: Însmormântarea.....	389
ANEXA VII: Portul popular.....	390

Cuvinte cheie: arhitectura locuinței țărănești, colectivizarea agriculturii, comunismul, jurnalul de front, obiceiuri tradiționale, practici alimentare, mărturii, memorii război, rituri de trecere.

Ne-am propus să întreprindem o cercetare de specialitate, deoarece am constatat importanța cunoașterii detaliate a determinării și definirii unui eșantion nu doar reprezentativ, ci și semnificativ al culturii etnografice din Banatul istoric, anume o subzonă a Banatului colinar, ca trecere de la Câmpia Timișului la Banatul Montan, plasată în teritoriul geografic și spiritual al Banatului de munte, în județul Caraș-Severin, între orașele Lugoj și Caransebeș.

Am ales această zonă dintr-un motiv inițial de factură empirică, de cunoaștere directă, nemijlocită, fiind o zonă cu tradiții și obiceiuri bogate și relativ bine structurate, care au reprezentat și încă reprezintă un izvor de inspirație și continuitate adecvată și specifică perpetuării creative. Rolul principal al cercetării este de a pune în evidență aceste realități, modul de viață comunitar tradițional și mentalul comunităților rurale în perioadele mai apropiate. Pe parcursul acestei lucrări, am încercat să realizăm o abordare multidimensională a cercetării, astfel că, am avut în vedere studierea folclorului în dimensiunea și contextul său de proces de dezvoltare, în ansamblul vieții sociale și culturale, însă viața de astăzi a subzonei cercetate nu este doar o simplă continuare a celei de ieri, în acest proces intervenind diferiți factori care au dus la modificarea comunităților sătești. De aceea, am abordat o cercetare cât mai complexă a celor mai semnificative perioade care au marcat existența comunității. Am obținut, astfel, o imagine detaliată, în cadrul căreia am surprins principalele schimbări sociale și economice realizate în interiorul comunității rurale, precum și impactul acestora asupra comunității. Dimensiunea cronologică abordată pe parcursul lucrării ne-a permis o analiză a perioadelor care au creionat viața socială, economică, dar și mentalului comunitar al țăranilor din această zonă. Modul în care au traversat țăranii perioada celor două războaie mondiale, particularitățile mecanismelor regimului comunist în procesul de colectivizare a zonei ori impactul acestora asupra comunității sunt coordonate care redau specificitatea culturii acestei zone, contribuind la formarea orizontului mental traditional al comunității cercetate.

Teza de doctorat este constituită din șase capitole aferente secțiunilor principale, care cuprind un număr de subcapitole de detaliere, nuanțare și analize.

Capitolul I

În primul capitol este definită aria spațială a cercetării noastre. Totodată, prin studierea documentelor istorice, precum și a lucrărilor de specialitate se poate confirma că în zona cercetată întâlnim sate care aveau statutul de localitate creatoare de nume nobiliar. Documentele de arhivă ilustrează trănicia feudalității bănățene, care reușește să supraviețuiască în pofida vremurilor vitrege, astfel că, mai multe posesiuni situate pe teritoriul Banatului au fost stăpânite în aceleași condiții și cu aceleași drepturi de-a lungul mai multor secole.

Am reținut din istoria bogată a regiunii contextul schimbărilor politice, precum și cele ale ocupațiilor austro-ungare care au marcat istoria Banatului, formându-se, astfel, un multiculturalism bănățean. Totodată, prin examinarea corespondențelor, rapoartelor, registrelor și documentelor din fondurile protopopești de la începutul secolului al XX-lea devenim martorii unei lungi și sofisticate istorii în care biserica și școala au jucat un rol

important în societatea rurală. Documentele arhivistice aferente acestei regiuni, cele mai multe necercetate până în prezent, s-au dovedit a fi deosebit de utile pentru conturarea contextului în care s-a aflat țăranul din cauza diferitelor acțiuni și strategii înfăptuite de autorități. Înrolarea bărbaților în armată și situația precară generată de război au adâncit și mai mult criza prin care treceau satele, determinând autoritățile să apeleze la anumite strategii precum cea a implicării populației rurale în alinarea foamei și a mizeriei ori realizării unei înțelegeri între cei rămași acasă, majoritatea femei, bătrâni și copii, pentru îndeplinirea muncii câmpului în clacă.

Capitolul II

În al doilea capitol este redată o imagine a celui de-Al Doilea Război Mondial, a calvarul trăit de soldați pe front ori în lagărele în care se aflau, prin analiza unui document reprezentativ, anume jurnalul de front redactat de Ioan Albai, un țăran născut în zona cercetată. Jurnalul lui Ioan Albai este reprezentativ și pentru conturarea mentalului tradițional, deoarece autorul acestuia este un țăran exponențial pentru satul bănățean, care ne împărtășește prin memoriile sale o realitate cu care s-au confruntat și cei mai mulți tineri din zona cercetată. Mărturisirile din jurnal rezultate în urma evenimentelor trăite în perioada prizonieratului pe teritoriul Ungariei, Austriei și Germaniei, timp de cinci ani, creionează personalitatea autorului, un om de rând care a plecat de acasă „de la plug”, ajungând să lupte pe front. Așadar, documentul ne oferă o viziune a războiului ca experiență de viață, conturată cu ajutorul narațiunilor și a celor aproximativ 200 de versuri. Fenomenul scrierilor populare născute în perioada de război a fost unul intens, rezultat în urma deznădăcinării brutale la care au fost supuși țăranii din întreaga Europa. Astfel că, un număr impresionant oameni simpli cu o educație modestă au recurs la această formă de scriere. Aceste însemnări au o valoare documentară mare, fiind mărturia directă a trăirilor și gândurile prizonierilor, care de cele mai multe ori au fost nevoiți să accepte tratamentul inuman la care au fost supuși: *„Și când ne dă de mâncare/ Fără pâne, fără sare/ Și cu toții ne miram/ Cum mâncam carne de cal/ Da' cai morți și cai râioși/ Nu tăiau cai sănătoși”*.

Asociem însemnărilor din jurnal mărturia fiicei sale Maria Roșca care evidențiază impactul devastator pe care îl are războiului și asupra celor care au rămas acasă. De asemenea, povestirea Mariei Roșca reia firul întâmplărilor după 80 de ani de la desfășurarea lor și ajunge în momentul care a schimbat destinul lui Ioan Albai. Felul în care fiica reia firul evenimentelor, care au dus la moartea tatălui ei după doar doi ani de la întoarcerea acestuia din război, implică anumite valori neprețuite alcătuitoare ale unui orizont al faptelor narate.

Capitolul III

În capitolul al treilea, mărturiile celor care au fost martori ai anilor '40 conturează o imagine a trecutului prin care a fost construit prezentul comunității cercetate. Din perspectiva unei analize a documentelor arhivistice relevante perioadei menționate, precum și a mărturiilor consemnate în activitatea de documentare vom încerca să conturăm o imagine a zonei. Memoria anilor '40 este reconstruită de fiecare povestitor care evocă trecutul în propriu său mod, însă tensiunea specifică derulării evenimentelor este comună, astfel încât

povestirile lor fac posibilă pătrunderea noastră în forma unei existențe tradiționale nealterate, autentică. Aceste frânturi cuprinse în mărturiile martorilor noștri ne ajută să reconstituim diferite aspecte care au marcat profund comunitatea sătească, fiind instrumente importante pentru înțelegerea transformărilor societății generate de evenimentele respective. De aceea, tema colectivizării agriculturii în această zonă și consecințele actelor înfăptuite de autorități nu trebuie văzute doar ca o monografie istorică a comunismului, ci ca un act moral realizat pentru oamenii obișnuiți, care au trăit o suferință comună, fiind victime ale regimului impus.

Capitolul IV

În capitolul al patrulea abordarea subiectului a fost făcută multidimensional și include mai multe perspective precum analiza comparativă a radiografiei modelului sovietic adaptat în colectivizarea agriculturii; analiza discursului utilizată în urma interpretării documentelor de arhivă, a legilor, a deciziilor și a hotărârilor Sfatului Popular. Anii premergători conflictului global reprezentat de Al Doilea Război Mondial vor aduce schimbări majore în România, regăsind Uniunea Sovietică ca forță decisivă implicată în problemele interne ale țării. Tensiunile politice se vor răsfrânge și asupra țăranilor români care se vor confrunta cu rigorile impuse după finalizarea războiului. Pe de altă parte, interviurile celor care au fost martori ne-au oferit o perspectivă amplă și reală a modului în care țăranul a fost subordonat regimului prin confiscarea pământului și a bunurilor, prin impunerea cotelor, impozitelor agricole etc. Fiecare povestitor reconstruiește trecutul marcat de evenimente comune traversate de acesta. Așadar, în acest capitol abordăm teme aferente istoriei recente: deportări, pedepse, criza economică generată de achitarea armistițiului, efectuarea rechizițiilor, instaurarea comunismului în zonă, modalități de aplicare a legilor, lupta împotriva chiaburilor, confiscarea pământului, cote, colectori, colectivizarea agriculturii, represiuni împotriva țăranilor, furtul din GAC, pedepse cu închisoarea fără judecată etc., despre care nu se regăsesc informații în studiile realizate până în prezent și care au în vedere această zonă a Banatului. Am introdus aceste aspecte, deoarece ele țin de memoria actuală. Problemele studiate se remarcă prin consemnarea unor informații bogate extrase din surse cantitative care includ o analiză sistematică relevantă pentru aspectele privind definirea contextului generat de finalizarea războiului, instaurarea comunismului, precum și colectivizarea zonei. Acestea nu sunt importante doar pentru istoricul zonei, ci și pentru o definire a perspectivei monografismului local și zonal.

Misiunea de a restitui date relevante din anii comunismului ne-a provocat să analizăm un element cu semnificații aparte, anume hrana. Documentarea acestui aspect reprezentativ ne-a oferit o imagine relevantă și autentică a satului bănățean în perioade de timp diferite. Pornind de la criza economică prin care trecea țara, având în vedere pierderile mari generate de război, precum și obligațiunile pe care le avea statul pentru îndeplinirea condițiilor impuse de armistițiu, țăranii au fost nevoiți să îndure numeroase abuzuri. Ordinele primite de notariatele comunelor vizau diferite măsuri, printre care cea de ștanțare a pâinii pentru a împiedica vânzarea ilegală a acesteia, reglementări pentru stoparea tăierii clandestine a animalelor ori măsuri care prevedeau obligativitatea țăranilor de a-și preda animalele din gospodărie autorităților. Așadar, țăranii au fost nevoiți să învețe lecția umilinței, cea care îi angrena într-o luptă pentru supraviețuire, fiind forțați să se deplaseze în alte județe pentru a achiziționa alimentele necesare achitării obligațiilor de predare impuse ori să apeleze la

diverse mijloace de a sustrage cereale de pe ogoarele predate colectivului pentru hrănirea animalelor.

Capitolul V

În capitolul cinci este descris modul în care a evoluat arhitectura țărănească, precum și tehnica străveche de construcție a locuinței, acestea fiind utile înțelegerii întregului proces de transformare a ansamblului vieții sociale, dar și culturale ale zonei cercetate. Rolul cercetării este acela de a pune în evidență acele realități, modul de viață al strămoșilor noștri, dar și mentalul comunității rurale. Este necesară urmărirea transformării vieții în întregul său ansamblu, deoarece viața de azi nu este doar o simplă continuitate a celei de ieri, în acest proces au intervenit diferiți factori care au dus la schimbarea comportamentului diferitelor categorii în viața comunității. Treptat, componentele care formează întregul cadru arhitectural al satului s-au modificat într-un mod natural datorită progreselor utilitare, a posibilităților economice și a standardului de viață al sătenilor în diferitele calupuri ale timpului pe care le-au traversat. În încercarea de reconstruire a unor caracteristici ale modului de viață pe care țărani din această zonă a Banatului l-au avut, constatăm că unele situații actuale sunt conservate și derivate din cele străvechi.

Pentru o abordare cât mai complexă, am încercat o reconstituire a evoluției locuințelor începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și mijlocul secolului al XX-lea, corelând datele obținute în cercetarea de teren, precum și dovezile existente astăzi. Observăm că nu există diferențe notabile în ceea ce privește caracterul structurii tradiționale specifice perioadei respective între satele cercetate. Pentru că omul dintodeauna a fost preocupat de amănajarea spațiului în care locuiește, îl va amenaja astfel încât să corespundă realităților timpului în care trăiește. De asemenea, vom încerca o descriere a interiorului locuințelor, expresia cea mai concludentă de spiritualitate a țaranului român, a modului lui de viață manifestat atât pe plan familial, cât și social. Observăm că factorii determinanți ai evoluției interiorului gospodăriei țărănești sunt de natură umană, dar îmbinați, totodată, cu cei de natură istorică.

Capitolul VI

În al șaselea capitol vom prezenta obiceiurile calendaristice de peste an, obiceiuri ale vieții de familie, precum și obiceiurile ocazionale, generate de anumite evenimente existențiale individuale care apar ocazional în viața oamenilor. Vom vedea care dintre acestea păstrează vechea simbolistică având și astăzi un rol anume și chiar de neînlocuit, în ciuda unor modificări care s-au produs odată cu trecerea timpului.

Remarcăm faptul că grupa ce constituie ciclul familial oferă cercetătorului o bogăție imensă de material, omul având o serie de obligații de îndeplinit față de societatea din care face parte, iar orice schimbare produsă în viața unui individ față de aceasta atrage după sine și o serie de acte produse într-un mod organizat și în care este implicată aproape întreaga comunitate. Interviuurile înregistrate în cercetarea de teren ne oferă un bogat material necesar conturării unei imagini complete a secolului trecut. În cadrul acestui subiect sunt enumerate și descrise numeroase practici menite să restabilească echilibrul balansat de anumite momente importante din viața omului, care au contribuit la definirea comunității studiate, a determinării comportamentale, a valorilor spirituale și morale.

Întrucât nuanțele și detaliile semnificative definitorii pentru mentalitatea comunității tradiționale sunt inepuizabile, se poate afirma că unul dintre factorii reprezentativi ai viziunii tradiționale poate fi planul credințelor și cel al practicilor magice. Mutațiile funcționale din cadrul actelor se efectuează la nivelul comunității, determinant fiind contextul, uneori și condițiile economice. Suntem conștienți de faptul că în cultura populară se creează de-a lungul vremii anumite schimbări în cadrul structurii planurilor sau a actelor, de aceea, cercetarea lor se va face ca proces necesar înțelegerii istoriei lucrurilor. Această categorie a sărbătorilor are rolul de a menține viața spirituală, comunitară tradițională dar și activitatea materială a comunității.

Cercetarea comportamentelor nu ne conduce doar către conținuturi etnice, ci și spre acelea ale înțelegerii civilizațiilor spirituale în general. Elementele descoperite supraviețuiesc până în contemporaneitate și vor da adesea conținut unei vieți sufletești profunde, actualizându-se în fiecare epocă. O atenție deosebită am acordat-o obiceiurilor legate de moarte, întrucât acestea au păstrat credințe și practici străvechi într-o măsură mai mare decât celelalte obiceiuri legate de momentele importante din viața omului, manifestându-se chiar și în prezent. Omul participă activ, prin mijloace mito-rituale, la restabilirea ordinii care uneori este disturbată de întoarcerea mortului sub formă de strigoi. Modul în care ne-au fost prezentate detaliile asupra ritualurilor îndeplinite pentru a evita întoarcerea celui mort, impresionează prin rigurozitatea îndeplinirii lor. Povestitorul descrie atât procedurile, cât și manifestările care au loc, dacă ceva nu a funcționat bine și mortul revine printre cei vii. Informațiile consemnate înfățișează manifestări ale unor evenimente neobișnuite, alcătuitoare ale unui amplu repertoriu narativ care aduce strigoiul în prim plan. Așadar, nu doar structurile simbolice magice sunt importante, ci și conviețuirea oamenilor în universul creat de acestea, din această cauză este esențială cercetarea structurilor care le-a generat și le-a definit semnificațiile. Suntem conștienți de faptul că în cultura populară se creează de-a lungul vremii anumite schimbări în cadrul structurii planurilor sau a actelor, așadar, cercetarea lor se va face ca proces necesar înțelegerii istoriei lucrurilor, căci un popor are istorie în măsura în care aceasta a fost consemnată, iar studiul datinilor noastre reprezintă singurul izvor merit să cuprindă o abordare a faptelor și a proceselor care au contribuit la definirea spațiului cercetat.

Prin perspectiva etnologică și contextualizarea istorică a faptelor și proceselor desfășurate în această zonă a Banatului se va alcătui o abordare complexă a valorilor comunității, având ca scop definirea specificului culturii create în interiorul acestor meleaguri, componente ale civilizației tradiționale românești.

Cercetarea și elaborarea lucrării s-a focalizat pe intersectarea perspectivei diacronice, plasată într-un timp relativ recent, cu perspectiva sincronică redată de cultura zonală a comunității. Așadar, în contextul acesta am putut observa și înfățișa coordonatele care redau specificitatea culturii acestei zone aparținătoare Banatului istoric, rezultând o dinamică aparte a „conservatorismului comunității rurale”, dar și al unei creativități ce presupune ca repere orizontul mental comunitar în revigorarea și menținerea în actualitate a valorilor culturii tradiționale orale. Remarcăm o densitate aparte a elementelor culturale care se îmbină armonios, formând mărci identitare zonale.

Deoarece terenul a suplinit o a doua categorie de cercetare, la finalul lucrării vom oferi o transcriere fonetică a interviurilor înregistrate în cercetarea realizată în această zonă,

precum și anexe selectate din sursele oficiale, reprezentate de cele peste 6000 de documente de arhivă studiate, dar și anexe constituite din colecții particulare de fotografii, file de jurnal, documente, corespondențe, fotografii etc. Toate aceste materiale înregistrate pe parcursul cercetării pot deveni documente utile următoarelor cercetări. Așadar, scanarea unei sume de documente, mărturii, întâmplări, obiceiuri conturează o imagine reprezentativă a unui eșantion semnificativ al culturii etnografice a Banatului istoric.

BIBLIOGRAFIE

- Achim, Viorel, *Stăpânirile cneziale în Banat. Considerații asupra cotelor patrimoniale*, Accent, 2003.
- Antonescu, Șerban ș.a., *Caraș-Severin. Monografie*, București, Editura Sport-Turism, 1981.
- Ariés, Philippe, *Istoria vieții private, 7, De la Revoluția Franceză la Primul Război Mondial*, Traducere de Narcis Zărnescu, București, Editura Meridiane, 1997.
- Balandier, Georges, *Le détour. Pouvoir et modernité*, Paris, Fayard, 1985.
- Bălaj, Mihai, *Jurnal de front (1942-1943)*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1999.
- Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, București, Editura Minerva, 1981.
- Bîrlea, Ovidiu, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969..
- Bernea, Ernest, *Civilizația română sătească*, Editura Vremea, București, 2006
- Idem, *Criza lumii moderne*, București, Editura Predania, 2011.
- Idem, *Cadre fundamentale ale gândiri populare românești*, Editura Predania, București, 2022.
- Betea, Lavinia și Alții, *Lungul Drum spre nicăieri. Germanii din România deportați în URSS*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2012
- Boia, Lucian, *Mitologia Științifică a comunismului*, București, Editura Humanitas, 2011.
- Boldea, Ligia, *Nobilimea românească din Banat în secolele XIV-XVI*, Reșița, Editura Banatica, 2002.
- Boldureanu, Ioan Viorel, *Cultura românească în Banat (sec. al XIX-lea)*, Timișoara, Editura Helicon, 1994.
- Idem, *Credințe și practici magice*, Timișoara, Editura Brumar, 2001.
- Idem, *Cultură tradițională orală. Teme, concepte, categorii*, Timișoara, Editura Marineasa, 2006.
- Idem ș.a., *Atlasul etnografic al județului Timiș*, Vol. I, Timișoara, Editura Eurostampa, 2013.
- Bonte, Izard, Pierre, Michel, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Iași, Editura Polirom, 1999.
- Bucheru, Eugeniu, *Istории nescrise, infamii neprescrise. Amintiri despre război, captivitatea în URSS și viața în comunism*, București, Editura Humanitas, 2019.
- But, Pr. Raul Vasile, *Contribuții istorice la zona Banatului. Scurtă monografie a localității Mâtnicu- Mare*, Sibiu, Editura Oastea Domnului, 2008.
- Buzatu, Gheorghe, *Antonescu-Hitler-Stalin*, III, Iași, Grupul Editorial Demiurg, 2008.
- Cesereanu, Ruxandra, *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Iași, Editura Polirom, 2006.
- Ciobanu, Mircea, *Convorbiri cu Mihai I al României*, București, 1991.
- Chevalier, Jean, Alain Gherbrant, *Dicționar de simboluri, Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Editura Artemis, București, 2009.
- Coatu, Nicoleta - *Structuri magice tradiționale*, București, Editura BIC ALL, 1998.
- Idem, *Eros, magie, speranță*, București, Editura Rosetti Educational, 2004.

Comisia prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, *Raport final*, București, 2006.

Constantiniu, Laurențiu, Văratie, Vitalie, Iurac, Simion, *Prizonieri români în URSS 1941-1956. Documente 1941-1956*, Editura Monitorului Oficial R.A., București, 2013.

Crețu, Vasile Tudor, *Ethosul folcloric – sistem deschis. Existența ca întemeiere*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2014.

Dan, Călin, Király, Iosif și Alții, *Arta în România între anii 1945-2000. O analiză din perspectiva prezentului*, Editura UNAarte, București, 2016.

Desideri, Paola, D' Angelo, Mariaapia, *La voce della Grande Guerra: Le Lettere dei Prigionieri italiani raccolte da Leo Spitzer*, Università degli Studi "G. d'Annunzio", Chieti-Pescara.

Drăgan, Ioan, *Nobilimea românească din Transilvania între anii 1440-1514*, Editura Enciclopedică, București, 2000.

Dumitrașcu, Emil, *Monografia satului Mâtnicu Mare*, județul Caraș-Severin, Editura Universitaria, Craiova, 2011.

Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, București,

, București, Editura Humanitas, 2008. Editura Univers, 1978.

Idem, *Imagini și simboluri*, București, Editura Humanitas, 1994.

Idem, *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, Editura Humanitas, București, 1995.

Idem, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.

Idem, *Insula lui Euthanasio*

Evseev, Ivan, *Cuvânt, simbol, mit*, Timișoara, Editura Facla, 1983.

Idem, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 1994.

Feneșan, Costin, *Documente medievale Bănățene*, Editura Flacăra, 1981.

Fischer-Galati, Stephen Fischer, *Eastern Europe in the 1980s*, Boulder, Westview, 1981.

Frunțelată, Ioana-Ruxandra, *Narațiunile personale în etnologia războiului*, Editura Ager, București, 2004.

Gennep, Arnold Van Gennep, *Riturile de trecere*, Iași, Polirom, 1996.

Geraud, Marie-Odile și Alții, *Noțiunile-cheie ale etnologiei*, Iași, Polirom, 2001.

Gheonea, Valentin, *Femeile în propaganda regimului comunist*, în vol. *Femeile în România comunistă*, Olteanu, Cristina (ed.), Editura Politeia, SNSPA, București, 2003.

Idem, Mihaela Miroiu, *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*, Polirom, București, 2004.

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Articole și cuvântări*, București, Editura pentru Literatură Politică, 1953.

Idem, *Raport cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, 27 aprilie, 1962*, Ed. Politică, 1962.

Gheorghiu, Teodor Octavian, *Mici orașe/mari sate din sud-vestul României*, *Monografii urbanistice*, Editura Simetria, 2018, București.

- Ghinoiu, Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, București, Editura Elion, 2004.
- Gorovei, Artur, *Meșteșugul vopsitului cu buruieni*, Editura Cartea Românească, București, 1943.
- Idem, *Credințe și superstiții ale poporului român*, București, Editura Grai și suflet – Cultura Națională, 1995.
- Idem, *Datinile noastre la naștere și la nuntă*, Editura Paideia, 2002.
- Gumă, Marian, *Civilizația primei epoci a fierului în sud-vestul României*, București, Editura Universul, 1993.
- Gusti, Dimitrie, *Îndrumări pentru monografiile sociologice*, București, Institutul de științe sociale al României, 1940.
- Hedeșan, Otilia, *Pentru o mitologie difuză*, editura Marineasa, Timișoara, 2000.
- Idem, *Lección despre calendar. Curs de folclor*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005.
- Idem, *Strigoii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia XXI, 2011.
- Idem, Bucin, Mihaela, *Doamnele au vreme. Povestirile româncelor din Ungaria la începutul secolului XXI*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2017.
- Hermann, Istvan Hermann, *Kitsch-ul fenomen al pseudoartei*, București, Editura Politică, 1973.
- Herseni, Traian, *Probleme de sociologie pastorală*, Editura Institutului de Științe sociale ale României, București, 1941.
- Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la istoria românilor*, I/2, București, 1889.
- Hurubean, Alina, *Statutul femeii în România comunistă. Politici publice și viață privată*, Editura Institutului European, 2015.
- Ierunca, Virgil, *Fenomenul Pitești*, București, Editura Humanitas, 1990.
- Iorga, Ana, Iorga, Filip Lucian, *Mesele de odinioară. De la Palatul Regal la târgul Moșilor*, București, Corint, 2015.
- Jowitt, Kenneth, *Revolutionary Breakthroughs and National Development. The Case of Romania, 1944-1965*, Berkeley, Los Angeles, University of California Press, 1971.
- Jurov, Cosma, *Ce este arhitectura?*, București, Editura Albatros, 1989.
- Jurcea-Negrilești, Gheorghe, *Troica amintirilor. Sub patru regi*, București, 2002.
- Kligman, Gail, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, Editura Humanitas, București, 2000.
- Lupa, N. O. Popovici, *Elemente de economie rurală*, vol. I, ed. II-a, București, 1925.
- Malinowski, Bronislaw, *Magie, Știință și Religie*, Editura Moldova, Iași, 1998.
- Marian, Simion Florea Marian, *I. Nașterea la români, II. Nunta la români, III. Înmormântarea la români*, București, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1995.
- Marian, Simion Florea Marian, *Descânțecă poporane române. Vrăji, farmece și desfaceri*, Editura Coresi, 1996.
- Marineasa, Vighi, Viorel, Daniel, *Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan*, Timișoara, Editura Marineasa, 2004.
- Mate, Gavril, *Universul Kitschului. O problemă de estetică*, Cluj, Editura Dacia, 1985.
- Megargee, Geoffrey P., *Encyclopedia of Camps and Ghettos, 1933-1945*, Volume I, Bloomington, Indiana University Press, USA, 2009.

Mihăilescu, Călin-Andrei, *Cum era? Cam așa... .Amintiri din Anii comunismului (românesc)*, București, Ed. Curtea Veche, 2006.

Mihăilescu, Ștefania, *Din istoria feminismului românesc. Studio și antologie de texte (1929-1948)*, Polirom, 2006.

Mihăilescu, Vintilă, *Scutecele națiunii și hainele împăratului. Note de antropologie publică*, Ed a 2-a, Iași, Editura Polirom, 2013.

Miroiu, Mihaela, *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*, Polirom, București, 2004.

Moles, Abraham, *Psihologia kitsch-ului. Arta fericirii*, București, Editura Meridiane, 1980.

Mureșan, Cornelia, *Schimbările comportamentului familial în România. O abordare din perspectiva cursului vieții*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012.

Năstasă, Lucian, Andrea Varga, *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Țigani din România (1919-1944)*, vol. II, Cluj, Editura Ammdesign, 2001.

Nechita, Liliana, *Împărăteasa*, București, Editura Humanitas, 2017.

Idem, *Pâine cu ceva. Amintiri ca să se știe cum se trăia în comunismul oamenilor simpli*, București, Humanitas, 2022.

Oarcea, Felicia Aneta, *Școala și societatea în comitatul Arad (1867-1918)*, Arad Editura Gutenberg Univer, 2012.

Oprea, Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente (1949-1989)*, studiu introductiv de Dennis Deletant, Iași, Editura Polirom, 2002.

Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos: mit și magie în cultura tradițională românească*, Editura Polirom, Iași, 2004.

Idem, *Motive și semnificații mito-simbolice*, București, Minerva, 1989.

Onciulescu, Dimitrie, *Contribuții la istoria învățământului din Banat până la 1800*, Editura Litera, București, 1977.

Pârvulescu, Ioana, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*, Editura Humanitas, București, 2009.

Petcovici, Mihail, *Monografia satului Maciova din com. Constantin-Daicoviciu (Căvăran) Jud. Caraș-Severin, Lugoj*, Editura Drago Print, 1996.

Petrescu, P., Secoșan, E., Doagă, A., *Cusături românești, Consiliul Național al Organizației Pionierilor*, București, 1973.

Pistolea, Vasile, *Folclor din comuna Constantin-Daicoviciu (Căvăran și împrejurimi)*.

Idem, *Sărbători religioase și datini la români*, Timișoara, Editura Marineasa, 2006.

Idem, *Viziunea destinului uman în mitul ursitoarelor și alte credințe divinatorii*, Editura Dalami, Caransebeș, 2015.

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Institutul de Studii Etnologice și Dialectologice, 1976.

Idem, *Folclorul românesc. Teorie și metodă*, I, București, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1998.

Pop, Mihai, *Folclorul românesc. Texte și interpretări*, II, București, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1998.

Popescu, Grigore N., *Preoțimea română și întregirea neamului. Temnițe și lagăre*, Vol. II, București, Editura Vreamea, 1940.

Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România, 1949-1962*, în „*Arhivele Totalitarismului*”, vol. 1/1993.

Scridon, Alin Cristia, *Școala nou testamentară din Banatul istoric. 1867-1918. Mentalități. Repere exegetice bănățene. Interacțiuni istorice, socio-culturale și confesionale*, Editura Jate Press, Szeged, Ungaria, 2017.

Sencu, Vasile, *Județul Caraș-Severin*, București, Academia Republicii Socialiste România, 1976.

Schmidt, Amy, Loehrer, Gudrun, *The Mauthausen Concentration Camp Complex: World War II and Postwar Records*, Washington, DC, NATIONAL Archives and Records Administration, 2008.

Schipor, Ilie, *Deportarea în fosta URSS a etnicilor germani din România. Argumente arhivistice ruse*, Editura Honterus, Sibiu, 2019

Stahl, Henri H. Stahl, *Eseuri critice despre cultura populară românească*, București, Minerva, 1983.

Stoica, Georgeta Stoica, *Interioare românești. Țesături și cusături decorative*, Editura Albastros, București, 1976.

Tismăneanu, Vladimir, Marc Morje Howard, Rudra Sil, eds., *The World order after Leninism: Essays in Honor of Jen Jowitt*, Seattle, Univesity of Washington Press, 2006.

Trancotă, Cristian, *Deportarea etnicilor germani, în România (1945-1989)*. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, Vol. A-E, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2011.

Țărcovnicu, Victor, *Istoria învățământului din Banta până în anul 1800*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.

Țărău, Augustin, „*Cu moartea pre moarte călcând*”. *Românii din Vestul Transilvaniei în anii Primului Război Mondial. Documente*, Vol. I, București, Editura Academiei Române, 2018.

Țeicu, Dumitru, *Banatul Montan în Evul Mediu*, Editura Banatica, Timșoara, 1998.

Țințariu, Constantin ș.a., *Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată*, ed. Magic Print, Onești, 2011.

Vasile, Zotic Vasile, *Migrația internă a populației rurale din România după anul 1989*, Cluj-Napoca, 2010.

Verdery, Katherine, *Socialismul – Ce a fost și ce urmează*. Ed. Institutului European, Iași, 2003.

Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, București, Editura Univers, 1972.

Vultur, Smaranda, *Istorie trăită – Istorie povestită, Deportarea în Bărăgan (1951-1956)*, Editura Amarcord, Timișoara, 1997.

Voronca, Elena Niculiță, *Datinile și credințele poporului român*, Iași, Polirom, 1993.

B) STUDII ȘI ARTICOLE

Baggio, Serenella, *La Guerra come grande esperimento sociale. L'occasione sociolinguistica di Leo Spitzer*.

Barbu, Petru, *Cuvântarea rostită de Prea Sfințitul Domn Episcop diecesan Ioan Meșianu în 9 Aprilie a. c.*, în „Foaia Diecesană”, Nr. 17, 1895, Caransebeș.

Bănescu, N., Brătianu, Ion I. C., (1864-1927), „în Viitorul”, 1913, Editura Ramuri, 1931, Craiova.

Bîrlea, Ovidiu, *Principiile cercetării folclorice*, în „Revista de folclor și etnografie”, nr. 3, 1966

Bernea, Ernest, *Introducere teoretică la studiul obiceiurilor*, în „Revista de Etnografie și folclor”, 1968, nr. 5, 1968.

Bichir, Gh., *Contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvăn (sec. X-XIII)*, în „Studii și Cercetări de istorie veche”, Nr. 2, IX/1958.

Boldea, Lidia, *Studii în onoarea istoricului Costin Feneșan*, în „Itinerarii istorice”, Editura Academia Română, 2011, Cluj-Napoca.

Brătescu, Constantin, *Un luptător pentru unirea Banatului cu România: învățătorul Damaschin Daicovicu*, în Acta Musei Napocensis, nr XIV, 1977, Cluj-Napoca.

Castellan, Georges, *The Germans of Rumania*, în „Journal of Contemporary History”, Vol. 6, No. 1, 1971.

Ceaușescu, Anca *Organizare interiorului casei tradiționale țărănești din Câmpia Olteniei*, în Anuarul Inst. de Cercet. Socio-Umane “C.S. Nicolăescu-Plopșor”, vol. XIV, 2013.

Cepraga, Dan-Octavian, *Scritture contadine e censori d'eccezione: le lettere versificate dei soldati romeni della Grande Guerra*, în Memorialistica e letteratura della Grande Guerra. Parallelismi e dissonanze, București, 2016.

Clepea, Stela C., *Considerații asupra gospodăriei și locuinței șvabilor din Banat*, în „Analele Banatului”, II, 1984, Timișoara.

Cotruș, Vasile, *Femeia în familie și societate*, în „Familia”, I, Nr. 1, Oradea, 1926.

Cozma, Ioana Maria, „Drumul femeii” spre emancipare, în *Analele Banatului*, S.N., Arheologie – Istorie, XX, 2012.

Densusianu, Ovid, *Folclorul. Cum trebuie înțeles*, în „Vieța Nouă”, București, 1910.

Dumitrescu, Tini, „Femeia în muncă”, în Almanahul Femeia, 1947.

Duțu, Alessandru, *Sub povara armistițiului. Armata Română (1944-1947) Repatrierea prizonierilor de război*. în “Dosarele Istoriei”, nr 9 (73), 2002.

Feneșan, Costin, *Un călător transilvănean prin Banatul ottoman la 1687*, în „Morisena”, anul IV, nr. 1 (13)/2019.

Idem, *O încercare nereușită de unire religioasă în Banatul de munte (1699)*, în ”Banatica”, vol. 20/2, 2010, p. 206.

Frunțelată, Ioana Ruxandra, *Ipostaze ale corpului în cultura războiului*, în Anuarul societății prahovene de antropologie generală, nr. 4, 2018.

Idem, Ioana Ruxandra, *Primul Război Mondial oglindit în versurile țărănești*, în Anuarul Institutului de Etnografie și folclor „Constantin Brăiloiu”, Editura Academiei Române, București, 2015.

Hedeșan, Otilia, *Când țăranii încep să scrie. Despre caietele de consemnare a tradițiilor*, în *Cultura memoriei în Europa Centrală*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005.

Iosa, Mircea, *Relațiile agrare din România în deceniul premergător Primului Război Mondial*, în *Revista de Istorie*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1982.

Mihălcescu, Ion, *Cuvânt la învierea Domnului nostru Isus Cristos*, în „Albina”, II), nr. 27, 1898.

Miloia, Ioan, *Biserica Medievală de la Căvăran*, în *Analele Banatului*, Timișoara, anul III, 1930, Timișoara.

Idem, *Căvăranul în Evul Mediu (O rectificare istorică)*, în „Analele Banatului” anul IV, nr. 1, fasc. 8, 1931, Timișoara.

Miloia, Ioan, *Rolul istoric al localității Căvăran*, în „Analele Banatului”, IV, 1931, Timișoara.

Negustoru, Gheorghe, *L. esperienza della Grande Guerra nella letteratura romena. Una prospettiva comparata fra Transilvania e Regno di Romania*, în “Memorialistica e letteratura della Grande Guerra”, Istituto Romeno di Cultura e Ricerca Umanistica din Venezia, XI, 2016.

Nicolae Săcară, *Permanență și continuitate românească în Valea Bistrei. Contribuții la studiul așezărilor rurale și arhitecturii locuinței țărănești*, în *Analele Banatului*, I, 1985, Timișoara.

Olteanu, 1964: Șt. Olteanu, *Un document inedit privin istoria Banatului în secolele XIII – XIV*, în „Studii. Revistă de Istorie”, Nr. 17, 1964.

Raliade Rodica, *Etnologia războiului – Complementaritatea documentelor*, în Anuarul Institutului de Etnografie și folclor „Constantin Brăiloiu”, Editura Academiei Române, București, 2015.

Renzi, Lorenzo, *Lettere di soldati della Grande Guerra in Francia, Italia e România*, în “Memorialistica e letteratura della Grande Guerra”, Istituto Romeno di Cultura e Ricerca Umanistica din Venezia.

Romulus Vuia, *Satul românesc din Transilvania și Banat*, în “Studii de etnografie și folclor”, vol I, 1975, București.

Scabin, Sharon, *Cântecele – scrisori din Primul Război Mondial: o perspectivă feminină*, Comunicare susținută în cadrul simpozionului național Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul esthetic, 2019, Iași.

Stan, Elena, *Afacerea revelionul*, în „Jurnalul Național” XVII, nr. 4548, 2008.

Studia Censualia Transsilvanica, Recesământul din 1900 – Transilvania, Editura Staff, 1999, Cluj-Napoca.

Suciu, Ioan, *E interzis vopsitul ouălelor de Paști*, în „Unirea”, nr. 37, Anul XXVI, 1916, Blaj.

Vasilu, Ion *Agricultura*, în „Aspecte ale economiei românești, Consiliul Superior Economic”, 1939.

Vlădulescu, Oana-Elena, *Aspects of the Myth – Survival of motives and symbolic meanings in Romanian spiritual culture*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, No. 22, 2020, Tîrgu-Mureş.

Idem, *Folklore research methodology – historical view*, în „*Journal of Romanian Literary Studies*”, No. 25, 2021, Tîrgu-Mureş.

WEBOGRAFIE

1. Àrpád, 2015: Furu Àrpád, *Arhitectură rurală în Transilvania. Influențe, evoluții, zonificare*,
[file:///C:/Users/User/Downloads/Arhitectura_rurala_in_Transilvania_Influ%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Arhitectura_rurala_in_Transilvania_Influ%20(1).pdf)
2. Maria Buturugă, 2018: *Publicațiile periodice sibiene ale anului 1919*,
<https://biblacad.ro/philobibliographica/2018/pp1919Sibiu.pdf>
3. Center: Mandel Center: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1180574>)
4. Cîrdei, 2012: Petruța Cîrdei, *Femeia comunistă între realitate, doctrină și propagandă*, Political science series, 14(2), <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-389976>
5. Comuna Constantin Daicoviciu, 2023:
http://primariaconstantindaicoviciu.ro/index.php?rewriteparam=prezentare_locala
6. Ciobanu, : Florian Ciobanu, *Istoria de 50 de ani a mărcii arctic, cel mai cunoscut brand românesc de electrocasnice*: <https://www.muzeulpublicitatii.ro/istoria-de-50-de-ani-a-marcii-arctic-cel-mai-cunoscut-brand-romanesc-de-electrocasnice>
7. Dobre, Claudia Florentina Dobre, *Identități feminine alternative în comunism și post comunism: deținutele politic*,
file:///C:/Users/User/Downloads/Identitati_feminine_alternative_in_comu.pdf
8. Majaru, 2020: Anca Majaru, <http://monumenteuitate.org/ro/monument/47/Zagujeni-Jakabffy-Juhasz>
9. Majaru, 2020: Anca Majaru, <http://monumenteuitate.org/ro/monument/47/Zagujeni-Jakabffy-Juhasz>
10. Negrescu, 2020: Dan Negrescu, *Oamenii onești și instalația*,
<https://europunkt.ro/2020/11/04/oamenii-onesti-si-instalatia/>
11. Negrescu, 2021: Dan Negrescu, *Flash pandemic*,
<https://europunkt.ro/2021/04/27/flash-pandemic/>
12. Negrescu, 2023: Dan Negrescu, *(sub)limbaj, căinare națională și incultură...*,
<https://europunkt.ro/2023/05/03/sublimbaj-cainare-nationala-si-incultura/>
13. Revista Femeia, 1946: <https://www.graphicfront.ro/ro-arh-revista-femeia-1946#2#linkimg-5331>.
14. Ștefan, 1999: Gheorghe Ștefan, http://adxenopol.academiaromana-is.ro/xenopolitana/xeno_99_12/xeno_99_12_5.pdf
15. United States Holocaust Memorial Museum: *Tattooed survivors in a barracks in Mauthausen*: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/photo/barracks-in-the-mauthausen-camp-austria-may-1945-after-liberation>

16. United States Holocaust Memorial Museum:
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/photo/a-view-of-barracks-in-the-stutthof-concentration-camp>
17. United States Holocaust Memorial Museum: *Barracks at the Ohrdruf Camp*:
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/photo/barracks-at-the-ohrdruf-camp>
18. United States Holocaust Memorial Museum: *A pile of corpses in the Buchenwald concentration camp*: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/photo/a-pile-of-corpses-in-the-buchenwald-concentration-camp>
19. United States Holocaust Memorial Museum: *A british soldier watches women SS guards*: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/photo/a-british-soldier-watches-women-ss-guards>
20. Vilcovschi, 2019: Andrea Vicovschi, *Alimentația în regimul comunist: „Nicio masă fără pește”*. *Măsuri drastice de înfometare a populației*,
https://adevarul.ro/locale/zalau/alimentatia-regimul-comunist-nicio-masa-pesto-masurile-drastice-infometare-populatiei-1_5db58b3a892c0bb0c6f70e88/index.html
21. Zotic, 2010: Vasile Zotic: *Migrația internă a populației rurale din România după anul 1989*, https://geografie.ubbcluj.ro/ccau/articoleZV/37_ZV_2010.pdf

BIBLIOGRAFIE ARHIVISTICĂ

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Colecția Registrelor Parohiale de Stare Civilă, Parohia Ortodoxă Mâtnicu-Mare.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Cooperativa agricolă de producție Constantin-Daicoviciu, Fond nr.835/1959-1991.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Episcopia Ortodoxă Română Caransebeș, nr.840/1865-1918.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond familia Deșcoiu, Vol. III, 1965.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond familia Deșcoiu, V/B/21 (II), 1979.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond familia Deșcoiu, V/B/20/1979.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Notariatul Cercual Zăgujeni, Dosar nr.9/1940

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul silvic Căvăran, Dosar nr.297, 1920-1949.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul silvic Căvăran, Dosar nr.148, 1922-1960.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Oficiul Parohial Ortodox Român Prisaca, Dosar nr.2/1903.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Oficiul Parohial Ortodox Român Prisaca, Dosar nr.1/1906-1910

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Oficiul Parohial Ortodox Român Prisaca, Dosar nr.2/1906.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Oficiul Parohial Ortodox Român Prisaca, Dosar nr.1/1908-1911

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Oficiul Parohial Ortodox Român Prisaca, Dosar nr.3/1914-1915.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Protopopiatul Ortodox Român, nr. 6/1873

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Protopopiatul Ortodox Român, nr. 293/1879.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.6/1952.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.9/1953.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.9/1956.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.7/1957

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.8/1957

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.6/1959.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.17/1960.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.49/1960

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.7/1963

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.7/1963

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.10/1963

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Căvăran, Dosar nr.11, 1966-1975.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria comunei Copăcele, Nr. 600, Inventar nr. 804, 1948-1970.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria Comunei Mâtnicu-Mare, 1943, Dosar nr.1/1943

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria Comunei Mâtnicu-Mare, 1943, Dosar nr.599/1943-1950

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Primăria Comunei Prisaca, Dosar nr.834/1920-1949.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.3/1914-1915

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.89/1929

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.1/1943

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.2/1943

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.1/1945.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.33/1945

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.224/1945.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.238/1945.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.270/1947-1949.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Ocolul Agricol Sacul, Dosar nr.284/1949.

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Școala Normală de învățători Caransebeș, dosar 1/1886

D. J. Arhivelor Naționale Caraș-Severin, Filiala Caransebeș, Fond Zoocultură, Nr. 8/1945.

Arhivele Diplomatice Românești, Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944, art. 11.

Arhivele Naționale, Fond CC al PCR, Propagandă și agitație, dos. 12/1952

Arh. St. București, Inspectoratul General al Jandarmeriei, dos. 126/1942

Arh. St. București, Inspectoratul General al Jandarmeriei, dos. 166/1942.

ANIC, fond CC al PCR, Cancelarie, dosar 3/1942

ANIC, fond CC al PCR – Secția Organizatorică, dosar nr. 161/1949